

DANSK RESUME

Denne afhandling tematiserer socialpædagogisk praksis omkring en evidensbaseret manual. Nærmere bestemt adresseres situationer, hvor socialpædagoger vælger at gøre noget andet end at følge manualens handleanvisende strukturer. Den aktuelle manual, som hører til programmet *aggression replacement training* (ART), beskriver tre forskellige komponenter som hver skal gennemføres ti gange, så programmet indeholder i alt 30 art-træninger over ti uger. Det er et interessant genstandsfelt fordi socialpædagoger der arbejder med ART oftest - som de seks der deltager i afhandlingens interviews - har til intention at følge manualen, der hævder effekt udi at ændre aggression til prosocial adfærd hos unge, hvis der er tilstrækkelig programfidelitet. Derfor er det relevant at undersøge, hvorfor socialpædagogerne i nogle situationer handler anderledes, en problemstilling der ikke er tematiseret i forskning før.

Afhandlingens empiriske afsæt er ni filmede ART-træninger, som er filmet i tre forskellige forløb. Dernæst deltager de seks socialpædagoger én og én i interviews af mellem fem – otte timers varighed struktureret omkring filmoptagelser, hvor netop denne socialpædagog er hovedtræner i ART-træningen. Fokus er på situationer, hvor der iagttages anderledes handlen end den af manualen foreskrevne.

Teoretisk, erkendelsesteoretisk og analysestrategisk er afhandlingen forankret i Niklas Luhmanns systemteori, hvilket her leder til at iagttagelsesbegrebet står helt centralt. At afhandlingens iagttagelser anskues som iagttagelser, der konstruerer iagttagelser, understreger afhandlingens epistemologiske afsæt i den operative konstruktivisme. Med iagttagelsesbegrebet kan videnskabssystemet i form af afhandlingen her konstruere forslag til, hvordan socialpædagoger skelner og betegner i situationer, hvor manualen ikke følges på en måde som er tilstrækkeligt følsom i mødet med det empiriske materiale. Samtidig muliggør iagttagelsesbegrebet at læser kan følge valg og fravalg i afhandlingens analyser tæt.

De transskriberede interviews sorteres gennem ledeforskellen **situativt betinget handlen | manualfølge** hvilket fremkalder fem centrale temaer i

socialpædagogiske iagttagelser af, hvordan situativt betinget handlen former sig i lyset af og i modsætning til manualfølge.

Disse fem temaer angiver overskrifterne for afhandlingens fem analysekapitler:

1. Forskellige forståelser af ART-manualen i socialpædagogiske optikker
2. Den enkelte unge i socialpædagogiske optikker
3. Ungegruppen i socialpædagogiske optikker
4. Anerkendelse i socialpædagogiske optikker
5. Tid i socialpædagogiske optikker

Overskrifterne indikerer, hvordan socialpædagogerne forholder sig til fx den enkelte unge eller anderkendelse når de handler situativt betinget i stedet for at følge manualen. Analysekapitlerne indeholder i alt femten 5-trins analyser, der hver producerer forslag til forskellige former for forståelser af, hvordan de socialpædagogiske iagttagelser kan forme sig. På den måde fremkalder afhandlingen forskellige former for socialpædagogik.

Afhandlingens videnskabelige bidrag er en belysning af, hvordan disse former for socialpædagogik med reference til hjælpesystemet kan iagttages som *handlet* socialpædagogik, der aktiveres i situationer, hvor elementer i ART-manualen ser ud til at kunne true de unges kobling til art-træningerne. Det vil sige at ART i iagttagelserne ses som hjælp indtil manualens relation til fidelitets- og effektforskning i socialpædagogisk optik vurderes at kunne lede til at de unge dekobler sig fra ART-træningen, hvormed elementer af ART bliver til ikke-hjælp. I den forstand ligger socialpædagogik som en medløbende konditionering for socialpædagogisk handlen og aktiveres ved distinktionen **socialpædagogik** | **ikke-hjælp** hvis problemet omkring dekobling iagttages gennem socialpædagogisk optik.

Møderne mellem socialpædagogik og ART-manualen i relation til fidelitets- og effektforskning håndteres af organisationssystemet **socialpædagogik i relation til ART**, hvor medlemskab bestemmes ved ART-trænerkurset og ved en grunduddannelse som socialpædagog eller pædagog. Således er situationerne ikke karakteriseret ved vilkårlig handlen men ved at organisationssystemet reproducerer sig selv ved programmet **socialpædagogik med henblik på at skabe koblingsmuligheder mellem de**

unge og ART-træninger. Med dette program gøres art-manualen socialpædagogisk og **socialpædagogik i relation til ART** markerer på den måde en grænse i forhold til ART i de situationer, hvor elementer i ART ses som ikke-hjælp.

Dertil bidrager afhandlingen med den videnskabelige pointe, at der i iagttagelserne former sig en særlig form for hjælp, nemlig **socialpædagogik** der som system uddifferentieret fra hjælpesystemet kan forenkle kommunikation i forskellige situationer. På den måde kan organisationssystemet **socialpædagogik i relation til ART** trække på socialpædagogik i situationer, hvor det afgrænser sig fra ART i relation til fidelitets- og effektforskning. I denne handlen tegner sig en håndfuld dimensioner i, hvad jeg betegner som en socialpædagogisk henvisningshorisont hvorved **socialpædagogik** i disse socialpædagogiske iagttagelser får funktion som løsning på problemer produceret af ART-manualen i relation til fidelitets- og effektforskning.

I handlen tager det form ved følgende kontingente problemer og løsninger:

Problemløsning (socialpædagogik)	Problem
Person	Rolle
Usikkerhedsabsorption med henblik på at skabe kobling mellem unge og ART-træning	Manualen producerer usikkerhed omkring kobling mellem unge og ART-træninger
Erfaring og personlig stil	Planlægning/forskrift
Refleksiv læring	Læring som adfærdsmodifikation
Rekursiv tid	Kausalitet og linearitet
Længere og lange tidshorisonter	Korte tidshorisonter
Planlægning for at undgå kollision	Manualens trin kolliderer
Øget følsomhed over for tidsbindinger	Få tidsbindinger

Denne grænsedragning kan afføde tre problemer:

- 1: at **socialpædagogik** kan blive ufølsomt for andre iagttagelseskriterier end dem, der fremkaldes for den socialpædagogiske henvisningshorisont.
- 2: de unge deltagere i art-træning kan opleve det problematisk at **socialpædagogik** drager en grænse mellem sig og fidelitets- og effektforskning fordi de i forlængelse af visitation til art-træninger kan have en forventning om at programmet følges.
- 3: grænsedragningen mellem **socialpædagogik** og fidelitets- og effektforskning kan afføde usikkerhed i andre systemers omverden så fx politik eller forskning kan have svært ved at iagttage **socialpædagogik** som hjælp.

Dernæst tilbyder afhandlingen en refleksionsteori i, om og for **socialpædagogik i relation til ART** som både kan bidrage til systemets fortsatte grænsedragning og måske også til, at andre systemer kan møde alternative måder at begribe de forskellige former for socialpædagogik på.

Afslutningsvist diskuteres valg i relation til fremgangsmåde og formidling og jeg finder at følgende tre forskningsfelter kan knytte an til afhandlingen:

- 1: En undersøgelse af hvordan de unge oplever socialpædagogiske hjælpetiltag og hvad de unge oplever som hjælp.
- 2: I afhandlingen viser jeg hvordan ART-manualen gøres socialpædagogisk i situativt betinget handlen og jeg finder det interessant at undersøge, hvordan socialpædagoger konditionerer de af manualens trin som de følger, altså om de også konditionerer ved fx den enkelte unge eller anerkendelse.
- 3: Jf. punkt to hævder afhandlingen at situativt betinget handlen konditionerer socialpædagogisk og jeg finder det interessant at undersøge om ART-trænere som ikke er socialpædagoger konditionerer på samme vis.